

יהושע שקדי

מדען ראשי, רשות הטבע והגנים

ציטוט מומלץ

שקדי י. 2011. תגובה למאמר
הדעה: שמורת עין פשחה – האם
תיעלם? אקולוגיה וסביבה 2(2): 82.

ערוצים עמוקים בחלקה המזרחי של שמורת עין פשחה | צילום: דורון ניסים

תגובה למאמר הדעה: שמורת עין פשחה – האם תיעלם?

מכתבים למערכת

גיליון קיץ 2011 / כרך 2(2)

1 במאי, 2011

ים המלח נסוג, ותהליכי העירור (העמקת הערוצים) בשמורת עינות צוקים (עין פשחה) מאיימים לפגוע בשמורה באופן שאינו ניתן לשיקום. נקודות הנביעה של המעיינות מדרימות, ויש צמצום ניכר בשטחי ההצפה שאפיינו את השמורה בעבר. רוב הפעילות הביולוגית מתרכזת בערוצים המאופיינים בצמחי קנה, או בשטחים מישוריים המאופיינים בעצי אשל. במצב כזה אין ספק שהשמורה מאבדת מערכה מדי יום.

כדי לגבש דרך לפתרון הבעיות התקיימה במאי 2010 סדנה מקצועית שארגנו רשות המים, המכון הגיאולוגי ורשות הטבע והגנים. בסדנה העלו אנשי מקצוע מתחומי ההידרולוגיה, הגאומורפולוגיה והאקולוגיה את ניתוח המצב על פי מיטב הבנתם, ודנו בפתרונות אפשריים. הסדנה הסתיימה בדיון ארוך שעלו בו השאלות המפורטות למטה:

זה יקרה אם לא נעשה דבר?

הנחת העבודה היא שמפלס ים המלח ימשיך לרדת לפחות בעשר השנים הבאות, ובמצב מיטבי יתייצב במפלס הנמוך ב-10 מטר מהמצב כיום. ללא התערבות, סביר להניח שכל נוף הברכות ייעלם, תהליכי העירור יתעצמו, המגוון הביולוגי באתר יידלדל והשמורה תמשיך לאבד מערכה.

האם יש ביכולתנו לעשות פעולה ממשית להצלת השמורות?

להבנתנו, כמות המים ואיכותם, שהם הבסיס לתפקוד אקולוגי איתן, עתידים להישאר גבוהים, ולכן השמורה אינה "אבודה". אזור

החלוקים בחלק המרכזי של השמורה עוצר כיום את תהליכי העירוף ושומר עדיין אזורים בעלי נוף ברכתי. קיים חשש שאזור החלוקים ייפרץ, ואז ירדו המים "הנערמים" כיום בחלק המערבי של השמורה אל החלק הבוצי שבמזרחה. לפיכך, ההמלצה הגורפת לפעולה של משתתפי הסדנה הייתה שיש צורך בפעולה הנדסית (בניית סכר) שמטרתה לחזק את אזור החלוקים ולעצור את ההתחזרות לאחור של הערוצים. איננו יודעים מספיק על המנגנון שגורם לעצירת ההתחזרות לאחור באזור החלוקים, וההשערות שעלו בהקשר זה לא נבחנו עדיין. אולם כיוון שתוצאות מחקר ייעודי ייקחו זמן רב שבמהלכו אזור החלוקים עלול להיפרץ, ומכיוון שתוצאות המחקר לא ישפיעו על ההחלטה לבצע פתרון הנדסי, הוחלט לצאת לפעולה. יש סיכוי שהפעולה ההנדסית לא תעזור, וייתכן שאף תגרום לנזק. לפיכך, בימים אלה מתבצע סקר היתכנות לבחינת הביצוע של הפעולה ההנדסית. סקר זה הוא פעולה מקדימה לפרויקט ניסיוני (pilot) שאמור להיות מבוצע על ערוץ אחד מתוך הערוצים בשמורה, ורק אם יצליח הפרויקט הנסיוני תתרחב הפעולה ההנדסית לכל הערוצים, או לפחות לחלקם הגדול.

זמה אני איך בגיליון הקודם של אקולוגיה וסביבה^[1] כונה התהליך המתואר כאן "...וכפי שנעשה לא פעם בתכנון בישראל, השלטונות שוקלים קודם לעשות ורק אחר כך לחשוב". להבנתי, זו השמצה של "השלטונות" בכלל ושל רשות המים ורשות הטבע והגנים בפרט.

**ד"ר יהושע שקדי,
מזען ראשי, רשות הטבע והגנים**

מקורות

1. לרון י. 2011. שמורת עין פשחה – האם תיעלם? אקולוגיה וסביבה 2(1): 74-75.